# Sprawozdanie roczne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego za 2025 r. – glosariusz

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| ABAC | Elektroniczny system Komisji służący jej do zarządzania operacjami budżetowymi i księgowymi. |
| Absolutorium | Podejmowana corocznie przez Parlament Europejski decyzja o ostatecznym zatwierdzeniu sposobu, w jaki Komisja wykonała budżet. |
| Absorpcja | Otrzymanie przez państwo członkowskie środków unijnych po spełnieniu warunków płatności. |
| Agencja płatnicza | Wyznaczony przez państwo członkowskie organ, który zarządza wydatkami unijnymi w obszarze rolnictwa. |
| Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (AUEA) | Organ UE, którego zadaniem jest dopilnowanie, by państwa członkowskie prawidłowo stosowały unijne prawo azylowe. |
| Agencja Unii Europejskiej ds. Narkotyków (EUDA) | Agencja UE zapewniająca wiedzę fachową na różnorodne tematy w zakresie środków odurzających niedozwolonych w UE. |
| Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL) | Organ UE, który opracowuje, realizuje i koordynuje szkolenia dla funkcjonariuszy organów ścigania. |
| Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) | Organ UE wspierający państwa członkowskie w zapobieganiu terroryzmowi, cyberprzestępczości i innym formom przestępczości zorganizowanej oraz w prowadzeniu postępowań przygotowawczych w ich sprawie. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Agencja Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA) | Agencja UE odpowiedzialna za zarządzanie operacyjne wielkoskalowymi systemami wizowymi i systemami informacji o podróży w całej Unii. |
| Agencja wykonawcza | Organizacja ustanowiona przez Komisję na określony czas i przez nią zarządzana, której celem jest realizacja konkretnych zadań związanych z programami lub projektami unijnymi w imieniu Komisji i pod jej zwierzchnictwem. |
| Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERCEA) | Organ UE odpowiedzialny za zarządzanie Europejską Radą ds. Badań Naukowych, główną unijną organizacją finansującą badania naukowe. |
| Agencja zdecentralizowana | Niezależny organ UE ustanowiony na czas nieokreślony jako ośrodek wiedzy fachowej w celu wykonywania zadań przyczyniających się do rozwoju i realizacji polityki UE. |
| Azyl | Ochrona przyznawana przez państwo osobom z innego państwa uciekającym przed prześladowaniami lub narażonym na poważne niebezpieczeństwo. |
| Baza danych Arachne | Narzędzie do eksploracji danych opracowane przez Komisję w celu wspierania instytucji zarządzających w administrowaniu i zarządzaniu wieloma funduszami unijnymi. |
| Beneficjent | Osoba fizyczna lub prawna otrzymująca dotację lub pożyczkę z budżetu UE na realizację projektu lub programu. |
| Błąd | Efekt nieprawidłowych obliczeń lub nieprawidłowość wynikająca z nieprzestrzegania wymogów prawnych i umownych. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Błąd kwantyfikowalny | Termin stosowany przez Trybunał w sprawozdawczości na temat wyników badania transakcji w sytuacji, gdy istnieje możliwość ustalenia, jakiej kwoty transakcji dotyczy błąd. |
| Całkowity dopuszczalny połów | Maksymalna część stada ryb, jaką można wyłowić w danym roku w ramach wspólnej polityki rybołówstwa. |
| Cel szczegółowy | Unijny priorytet drugiego szczebla w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. |
| Cele zrównoważonego rozwoju | 17 celów ustanowionych w Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, które mają skłonić wszystkie państwa do podjęcia działań w obszarach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości i planety. |
| Chroniony obszar morski | Obszar morski wskazany na mocy przepisów lub w inny sposób jako teren, na którym dąży się do ochrony i zachowania różnorodności biologicznej, zasobów naturalnych i obiektów dziedzictwa kultury. |
| Coroczna decyzja w sprawie zaciągania pożyczek | Formalna decyzja Komisji, w której określa się maksymalną kwotę planowanego długu, który UE może zaciągnąć na rynkach finansowych przez okres jednego roku. |
| Cykl weryfikacji DNB | Weryfikacja źródeł i metod statystycznych wykorzystywanych do obliczania DNB w danym okresie czasu. |
| Decyzja o stowarzyszeniu zamorskim | Decyzja ustanawiająca partnerstwo pomiędzy UE a jej krajami i terytoriami zamorskimi na rzecz wsparcia ich zrównoważonego rozwoju oraz promowania wartości i norm unijnych. |
| Decyzja wykonawcza Rady | Akt prawny, za pośrednictwem którego Rada, na podstawie oceny Komisji, zatwierdza plan odbudowy i zwiększania odporności danego państwa członkowskiego. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Deflator | Narzędzie statystyczne służące do korygowania historycznych cen o późniejszą inflację, tak by można było porównać, jak kształtowały się ceny na przestrzeni lat. |
| Dobór próby na podstawie osądu | W ramach tej procedury – w odróżnieniu od próbkowania statystycznego – kontroler korzysta ze swobody uznania w celu wyboru pozycji z populacji na potrzeby kontroli, tak aby spełnić określone z góry kryteria. |
| Dobry stan środowiska | Wysoki standard zdrowia, różnorodności biologicznej, produktywności oraz trwale zrównoważonego charakteru mórz i oceanów. |
| Dochody przeznaczone na określony cel | Środki finansowe wpłacane do budżetu UE pochodzące ze źródeł, o których mowa w art. 21 rozporządzenia finansowego. Mogą być wykorzystywane wyłącznie na określone cele. |
| Dochód czynników produkcji rolniczej | Dochód uzyskany z rolnictwa w podziale na czynniki składowe (ziemia, praca i kapitał). |
| Dochód narodowy brutto (DNB) | Podstawowa miara zamożności kraju oparta na dochodzie uzyskanym w kraju i za granicą. |
| Dokument programowy | Dokument uzasadniający przyznanie środków operacyjnych, o które wystąpiła Komisja w przypadku każdego programu wydatków w projekcie rocznego budżetu, sporządzony w oparciu o stopień realizacji programów w poprzednich latach mierzony za pomocą wskaźników. |
| Dokument roboczy służb Komisji | Niewiążący dokument konsultacyjny sporządzony przez służby Komisji wewnętrznie lub poza nią. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Dotacja | Wsparcie z budżetu UE przeznaczone na pokrycie kosztów, które beneficjent poniósł w ramach kwalifikowalnego projektu lub programu. W większości przypadków ma charakter bezzwrotny. |
| Duży projekt | Finansowany przez Unię projekt z zakresu transportu, ochrony środowiska i energetyki, którego całkowity koszt kwalifikowalny przekracza 50 mln euro. |
| Działania w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) | Mechanizm szybkiej realokacji finansowania, mający umożliwić państwom członkowskim oraz regionom udzielenie wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie. |
| Działania zewnętrzne | Działania UE, których celem jest udzielenie wsparcia państwom trzecim, w tym za pośrednictwem porozumień wielostronnych, oraz rozwój stosunków z tymi państwami, jak również z organizacjami regionalnymi bądź międzynarodowymi. |
| Działanie unijne | W kontekście Funduszu Azylu, Migracji i Integracji projekt, w którym uczestniczy wiele państw członkowskich, lub projekt o szczególnym znaczeniu dla UE. |
| Efekt mnożnikowy | Zjawisko polegające na tym, że zmiana w ramach konkretnego wkładu, takiego jak inwestycje lub gwarancje unijne, wywołuje większą zmianę w produkcie, np. w inwestycjach ogółem. |
| Efektywna roczna stopa procentowa / oprocentowanie efektywne | Stopa oprocentowania w skali roku obliczana do celów porównawczych dla pożyczki lub produktu finansowego, w których przypadku okres naliczania odsetek jest krótszy niż rok. |
| Efektywność | Jak najkorzystniejsza relacja pomiędzy wykorzystywanymi zasobami, podejmowanymi działaniami i osiąganymi celami. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Efektywny wskaźnik zasilenia rezerw | Część ewentualnych zobowiązań, która musi zostać objęta rezerwami w ramach wspólnego funduszu. |
| eGrants | Platforma online wykorzystywana przez Komisję do zarządzania wnioskami o unijne dotacje na badania naukowe w całym cyklu ich realizacji. |
| Ekoschemat | System płatności bezpośrednich wprowadzony we wnioskach ustawodawczych dotyczących wspólnej polityki rolnej na okres po 2020 r. Ma zapewnić finansowanie na rzecz rolników, którzy zobowiązali się do stosowania praktyk rolniczych przyjaznych dla środowiska i klimatu. |
| Elastyczna pomoc dla terytoriów (FAST-CARE) | Rozszerzenie zakresu działań w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) zwiększające wsparcie i elastyczność w wykorzystywaniu funduszy polityki spójności. |
| Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) | Agencja UE, która wspiera państwa członkowskie i państwa stowarzyszone w ramach Schengen w zarządzaniu granicami zewnętrznymi UE i zwalczaniu przestępczości transgranicznej. |
| Europejska Agencja Wykonawcza ds. Klimatu, Infrastruktury i Środowiska (CINEA) | Agencja wykonawcza zarządzająca różnymi projektami i programami unijnymi z dziedziny klimatu, infrastruktury i środowiska. |
| Europejska Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Cyfryzacji (HaDEA) | Agencja wykonawcza zarządzająca różnymi projektami i programami unijnymi z dziedziny zdrowia i cyfryzacji. |
| Europejska rezerwa solidarnościowa | Unijny instrument szczególny wspierający państwa członkowskie UE i kraje przystępujące do Unii w reagowaniu na poważne klęski żywiołowe i stany zagrożenia zdrowia publicznego. |
| Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ) | Służba dyplomatyczna UE odpowiedzialna za wdrażanie polityki zewnętrznej i bezpieczeństwa. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji dla Zwalnianych Pracowników (EFG) | Fundusz ustanowiony w celu wspierania osób, które w wyniku długoterminowych zmian w strukturze światowego handlu zostały zwolnione lub zakończyły własną działalność. |
| Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) | Fundusz wyspecjalizowany w finansowaniu ryzyka w celu wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w całej Europie. Wchodzi w skład grupy EBI. |
| Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (EFMRA) | Unijny fundusz wspierający wspólną politykę rybołówstwa i politykę morską UE oraz program międzynarodowego zarządzania oceanami. |
| Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) | Mechanizm wsparcia utworzony przez EBI i Komisję jako część planu inwestycyjnego dla Europy w celu pobudzenia prywatnych inwestycji w projekty o strategicznym znaczeniu dla UE. |
| Europejski Fundusz Obronny (EFO) | Fundusz unijny na rzecz realizacji w UE projektów w dziedzinie obronności. |
| Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) | Fundusz UE ustanowiony w celu wspierania działań państw członkowskich w zakresie udzielania pomocy żywnościowej i innej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym. |
| Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) | Fundusz unijny służący do finansowania płatności bezpośrednich dla rolników oraz działań mających na celu regulację lub wspieranie rynków rolnych. |
| Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) | Fundusz unijny służący do finansowania wkładu UE w programy rozwoju obszarów wiejskich. |
| Europejski Fundusz Rozwoju (EFR) | Fundusz UE zarządzany przez Komisję poza budżetem ogólnym, w ramach którego zapewniono pomoc rozwojową państwom Afryki, Karaibów i Pacyfiku oraz krajom i terytoriom zamorskim stowarzyszonym z UE przez państwa członkowskie. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) | Fundusz unijny mający na celu wzmacnianie spójności gospodarczej i społecznej w UE dzięki finansowaniu inwestycji mających niwelować nierówności między regionami. |
| Europejski Fundusz Społeczny (EFS) | Fundusz unijny wspierający tworzenie możliwości kształcenia i zatrudnienia oraz poprawę sytuacji osób zagrożonych ubóstwem. Zastąpiony przez Europejski Fundusz Społeczny Plus. |
| Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) | Fundusz unijny na rzecz polityki zatrudnienia, społecznej, edukacyjnej i w zakresie umiejętności, a także reform strukturalnych w tych obszarach. Poprzednikiem tego Funduszu był Europejski Fundusz Społeczny. |
| Europejski program rozwoju przemysłu obronnego (EDIDP) | Unijna inicjatywa na rzecz wspierania konkurencyjności i innowacyjności przemysłu obronnego. |
| Europejski system rachunków narodowych i regionalnych | Unijne ramy rachunkowości wykorzystywane do tworzenia uporządkowanego i szczegółowego opisu gospodarki. |
| Europejski System Wspomagania Satelitarnego (EGNOS) | System satelitarny, który wzmacnia sygnały emitowane przez systemy nawigacji satelitarnej i pozycjonowania satelitarnego działające nad Europą i sprawia, że sygnały te można wykorzystywać w zastosowaniach o istotnym znaczeniu dla bezpieczeństwa, np. w lotnictwie. |
| Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EUNB) | Agencja UE, której zadaniem jest opracowywanie zharmonizowanych przepisów dotyczących instytucji finansowych, promowanie konwergencji praktyk nadzorczych oraz monitorowanie i doradztwo w zakresie innowacji finansowych i przejścia na zrównoważone finansowanie. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (fundusze ESI) | Pięć głównych funduszy unijnych, których wspólnym zadaniem było wspieranie rozwoju gospodarczego w całej Unii w okresie 2014–2020. Były to: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. |
| Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI) | Unijny fundusz na rzecz rozwoju wspólnej dla wszystkich państw członkowskich polityki azylowej i migracyjnej, w tym na rzecz poprawy zarządzania migracjami. |
| Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego – granice i wizy | Komponent Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego wspierający zarządzanie granicami UE w latach 2014–2020. W okresie 2021–2027 zastąpiony przez Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej. |
| Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego – współpraca policyjna | Komponent Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego wykorzystywany do zarządzania bezpieczeństwem i współpracą policyjną w całej UE w latach 2014–2020. Finansowanie na ten cel utrzymano w latach 2021–2027, nie stanowi ono jednak odrębnego komponentu Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, tylko jego integralną część. |
| Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) | Unijny fundusz na rzecz wsparcia współpracy policyjnej oraz działań mających na celu zapobieganie przestępczości i zwalczanie jej. |
| Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji | Unijny fundusz zapewniający wsparcie na rzecz społeczności i regionów borykających się z największymi trudnościami finansowymi w związku z przechodzeniem na gospodarkę neutralną dla klimatu. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Fundusz powierniczy „Bêkou” | Unijny fundusz powierniczy, mający na celu wspieranie stabilizacji i odbudowy Republiki Środkowoafrykańskiej. |
| Fundusz powierniczy UE | Fundusz zarządzany przez UE, w którym gromadzone są środki finansowe z różnych źródeł w celu finansowania międzynarodowej reakcji na sytuację nadzwyczajną lub trwający kryzys, co do zasady w krajach rozwijających się. |
| Fundusz Solidarności Unii Europejskiej | Instrument wspierający państwa członkowskie UE i kraje przystępujące do Unii w reagowaniu na klęski żywiołowe i stany zagrożenia zdrowia publicznego. |
| Fundusz Spójności | Fundusz unijny na rzecz zmniejszania gospodarczych i społecznych dysproporcji w UE poprzez finansowanie inwestycji w infrastrukturę środowiskową i transportową w państwach członkowskich, w których dochód narodowy brutto na mieszkańca jest niższy od 90% średniej UE. |
| Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami (FZZG) | Unijny fundusz zapewniający wsparcie na rzecz zarządzania granicami oraz sprzętu do kontroli celnej. |
| Funkcja newralgiczna / stanowisko newralgiczne | Stanowisko dające znaczną autonomię lub uprawnienia wykonawcze, które mogą zostać wykorzystane w niewłaściwy sposób do osiągnięcia osobistych zysków finansowych lub innych korzyści. |
| Galileo | Unijny globalny system nawigacji satelitarnej. |
| Geoprzestrzenny wniosek o przyznanie pomocy | Internetowe narzędzie do składania wniosków o przyznanie pomocy obszarowej w sektorze rolnictwa. |
| Granice zewnętrzne | Granice między państwami członkowskimi UE i państwami trzecimi, z uwzględnieniem portów lotniczych, morskich, śródlądowych i rzecznych. |
| Grupa EBI | Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Fundusz Inwestycyjny. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Gwarancja budżetowa | Zobowiązanie do wykorzystania budżetu UE do zrekompensowania wszelkich poniesionych strat w przypadku, gdy beneficjent nie wywiąże się ze swoich zobowiązań z tytułu pożyczki lub inwestycji kapitałowej. |
| Gwarancja dla młodzieży | Ramy polityczne UE, na podstawie których osobom młodym oferowane są możliwości podjęcia pracy lub kształcenia zawodowego w okresie czterech miesięcy od utraty przez nich pracy lub zakończenia formalnej edukacji. |
| Horyzont 2020 | Program UE w zakresie badań naukowych i innowacji na okres programowania 2014–2020. |
| Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa (CRII) | Pakiet środków dopuszczających elastyczne wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w odpowiedzi na pandemię COVID-19. |
| Inicjatywa na rzecz MŚP | Wspólny instrument finansowy Komisji i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego, który ma na celu ułatwienie małym i średnim przedsiębiorstwom uzyskania dostępu do finansowania. |
| Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (YEI) | Program UE, którego celem jest wsparcie młodzieży niepracującej, niekształcącej się, ani nieszkolącej się w regionach, w których stopa bezrobocia osób młodych przekracza 25%. |
| Instrument „Łącząc Europę” (CEF) | Instrument unijny służący do udzielania pomocy finansowej na rzecz budowy trwałych i wzajemnie powiązanych elementów infrastruktury w sektorach energii, transportu i technologii informacyjno-komunikacyjnych. |
| Instrument elastyczności | Źródło finansowania działań, których nie można sfinansować w taki sposób, aby nie przekroczyć pułapów wydatków z budżetu. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Instrument EURI | Unijny instrument szczególny, który może być wykorzystywany do finansowania nieujętych w budżecie kosztów długu zaciągniętego na potrzeby Instrumentu Unii Europejskiej na rzecz Odbudowy (znanego jako Next Generation EU). |
| Instrument finansowy / instrument inżynierii finansowej | Wsparcie finansowe z budżetu UE, które przybiera formę inwestycji kapitałowych lub quasi-kapitałowych, pożyczek lub gwarancji bądź innych instrumentów opartych na podziale ryzyka. |
| Instrument gwarancji pożyczek dla studentów studiów magisterskich w ramach programu Erasmus+ | Inicjatywa prowadzona przez Europejski Fundusz Inwestycyjny z ramienia Komisji Europejskiej, w ramach której udzielane są gwarancje kredytowe na studia magisterskie za granicą, co ułatwia studentom pozyskanie finansowania. |
| Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) | Unijny mechanizm wsparcia finansowego mający na celu złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz pobudzenie odbudowy i sprostanie wyzwaniom związanym z dążeniem ku bardziej ekologicznej i cyfrowej przyszłości. |
| Instrument pomostowy | Instrument zapewniający ciągłość finansowania w momencie przejścia z jednego unijnego programu finansowania do kolejnego. |
| Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy (ISWMR – Globalny Wymiar Europy) | Unijny program w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027, który łączy w sobie kilka instrumentów działań zewnętrznych. |
| Instrument szczególny | Narzędzie pozwalające UE uruchomić dodatkowe środki w reakcji na nieprzewidziane wydarzenia, takie jak sytuacje kryzysowe i nadzwyczajne. |
| Instrument wsparcia finansowego na rzecz sprzętu do kontroli celnej | Komponent Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami, z którego finansowane są zakup, konserwacja i modernizacja sprzętu wykorzystywanego do kontroli celnych. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (IZGW) | Część Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami mająca na celu wspieranie zarządzania granicami zewnętrznymi UE poprzez ułatwianie legalnego podróżowania i zapobieganie zagrożeniom w zakresie migracji i bezpieczeństwa. |
| Instrument wsparcia w celu zmniejszenia zagrożeń związanych z bezrobociem w sytuacji nadzwyczajnej (SURE) | Unijny mechanizm udzielania pożyczek zapewniający wsparcie na rzecz programów utrzymania miejsc pracy w celu zmniejszenia bezrobocia i utraty dochodów w wyniku pandemii COVID-19. |
| Instrument wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych (ESI) | Instrument finansowy zarządzany bezpośrednio przez Komisję, wykorzystywany do udzielania wsparcia na terenie UE w razie szczególnie poważnych klęsk i katastrof. |
| Instytucja audytowa (IA) | Niezależny organ krajowy odpowiedzialny za przeprowadzanie audytów systemów i operacji w ramach unijnego programu wydatków. |
| Instytucja certyfikująca (IC) | Wyznaczony przez państwo członkowskie organ, którego zadaniem jest poświadczanie poprawności i zgodności deklaracji wydatków i wniosków o płatność. |
| Instytucja pośrednicząca (IP) | Organ publiczny lub prywatny, który zarządza środkami finansowymi UE na odpowiedzialność lub w imieniu instytucji zarządzającej. |
| Instytucja zarządzająca (IZ) | Organ krajowej, regionalnej lub lokalnej władzy publicznej (lub podmiot prywatny) wyznaczony przez państwo członkowskie do zarządzania programem finansowanym przez UE. |
| Interoperacyjność | Zdolność danego systemu do komunikacji i współpracy z innymi systemami, w tym w drodze wymiany danych. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Interwencja związana z rozwojem obszarów wiejskich | Instrument wsparcia w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich opatrzony zestawem warunków kwalifikujących określonych przez państwo członkowskie w planie strategicznym WPR. |
| InvestEU | Mechanizm mający na celu pobudzenie prywatnych inwestycji w projekty o strategicznym znaczeniu dla UE. W 2021 r. zastąpił EFIS. |
| Inwestycja kapitałowa | Środki zainwestowane w dane przedsiębiorstwo w zamian za udziały własnościowe i udział w zyskach. |
| Inwestycje produkcyjne | Inwestycje generujące zwrot kosztów, zarówno pod względem finansowym, jak i poprzez zwiększenie produktywności, zatrudnienia, konkurencyjności lub innowacyjności. |
| Jeden audyt / jedna kontrola | Model kontroli oparty na założeniu, że w celu zwiększenia efektywności każdy szczebel kontroli powinien opierać się na wynikach prac przeprowadzonych na szczeblu poprzedzającym, o ile prace te są wiarygodne i rzetelne. |
| Jednolity margines | Unijny instrument szczególny umożliwiający uwzględnienie w budżecie niewykorzystanych środków z poprzednich lat lub – w ostateczności – środków z bieżącego roku lub przyszłych lat. |
| Jednoroczność | Zasada budżetowa przewidująca, że środki budżetowe muszą zostać pozyskane i wydatkowane w ciągu roku budżetowego, na który przyjęty został dany budżet. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Jednostka certyfikująca | W obszarze wydatków na rolnictwo jest to podmiot publiczny lub prywatny wyznaczony przez państwo członkowskie do poświadczania wiarygodności rocznego sprawozdania finansowego akredytowanej agencji płatniczej oraz legalności i prawidłowości transakcji leżących u jego podstaw. |
| Kamień milowy | Jakościowa miara postępów państwa członkowskiego w realizacji reformy lub inwestycji przewidzianej w planie odbudowy i zwiększania odporności. |
| Kamień milowy dotyczący kontroli | Szczególny wymóg dotyczący systemów audytu i kontroli państwa członkowskiego, który musi zostać spełniony, zanim państwo będzie mogło otrzymać środki z RRF. |
| Kluczowy wskaźnik efektywności | Kwantyfikowalna miara ukazująca osiągnięte wyniki względem kluczowych celów. |
| Komitet koordynujący europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych | Komitet działający w ramach Komisji, którego rola polega na omawianiu zagadnień związanych z wdrażaniem rozporządzeń regulujących europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne. |
| Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF) | Zespół ekspertów powołany przez Komisję, aby wspierać wdrożenie wspólnej polityki rybołówstwa. |
| Konsultacje pomiędzy służbami | Formalna procedura, w ramach której jeden z departamentów Komisji zwraca się o poradę lub opinię w sprawie danego wniosku do innych departamentów. |
| Kontrola zgodności | Kontrola mająca na celu ustalenie, poprzez gromadzenie dowodów, czy dane działanie jest zgodne z obowiązującymi przepisami i regulacjami oraz postanowieniami umów lub porozumień. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Kontrola zgodności rozliczeń | Procedura, w ramach której Komisja kontroluje, czy państwo członkowskie prawidłowo wykorzystuje udostępnione mu fundusze oraz czy jego systemy zarządzania i kontroli działają skutecznie. |
| Kontrole celne po zwolnieniu towarów / kontrole po zwolnieniu towarów | Kontrole celne przeprowadzane po tym, jak towary zostały zwolnione przez organy celne. |
| Kontrole w formie monitorowania | Wykorzystanie danych satelitarnych do regularnej obserwacji działalności rolniczej i wykrywania potencjalnych przypadków nieprzestrzegania przez rolników zasad obowiązujących w systemie płatności bezpośrednich. |
| Konwergencja | Proces, w ramach którego państwa członkowskie zamierzające przyjąć euro dążą do spełnienia konkretnych kryteriów gospodarczych i regulacyjnych. |
| Korekta finansowa | Narzędzie służące do ochrony budżetu przed nieprawidłowymi lub nielegalnymi wydatkami poprzez wycofywanie bądź odzyskiwanie środków odpowiadających kwocie błędnie dokonanych płatności na rzecz projektów lub programów współfinansowanych przez UE. |
| Korekta finansowa netto | Korekta finansowa polegająca na tym, że państwo członkowskie musi zwrócić do budżetu UE nieprawidłowe wydatki, co oznacza, że kwota tych wydatków jest trwale odliczana od kwoty przydzielonych temu państwu środków unijnych. |
| Koszty bezpośrednie | Wydatki poniesione przez beneficjenta, które są powiązane z konkretnym projektem lub działaniem UE. |
| Koszty pośrednie | Wydatki poniesione przez beneficjenta, takie jak koszty ogólne lub inne koszty administracyjne, które nie są bezpośrednio powiązane z unijnym projektem ani działaniem. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Kraj kandydujący | Kraj, którego wniosek o członkostwo w UE został formalnie uznany przez Radę Europejską. |
| Kraj objęty polityką spójności | Państwo członkowskie UE kwalifikujące się do uzyskania wsparcia z Funduszu Spójności. |
| Kraje i terytoria zamorskie | Kraje i terytoria, które nie stanowią części UE, ale są konstytucyjnie powiązane z państwem członkowskim. |
| Kraje programu (Erasmus+) | Państwa członkowskie UE, Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Serbia, Macedonia Północna i Turcja. |
| Krajowy bank prorozwojowy lub krajowa instytucja prorozwojowa | Instytucja finansowa utworzona przez sektor instytucji rządowych i samorządowych w celu zapewnienia finansowania rozwoju gospodarczego. |
| Krajowy ośrodek koordynacji | Organ koordynujący działania organów zajmujących się ochroną granic w poszczególnych państwach członkowskich. Zapewnia platformę wymiany informacji między tymi organami i z Frontexem. |
| Krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności | Dokument określający planowane przez dane państwo członkowskie reformy i inwestycje w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. |
| Kryzysowy fundusz powierniczy UE dla Afryki | Unijny fundusz powierniczy ustanowiony na rzecz stabilności w regionie Sahelu (w tym w Kotlinie Czadu), w Rogu Afryki oraz w Afryce Północnej, a także w celu wspierania lepszego zarządzania migracją dzięki eliminowaniu jej przyczyn. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Lepsze stanowienie prawa | Nadrzędna koncepcja kształtowania polityki i stanowienia prawa w UE. Zakłada, że dany przepis powinien realizować określone cele jak najmniejszym kosztem i że należy opracować go w sposób przejrzysty, opierając się przy tym na dowodach i angażując obywateli i zainteresowane strony. |
| Logika interwencji | Powiązania pomiędzy celami danego wniosku, planowanymi wkładami i działaniami oraz zakładanymi rezultatami i oddziaływaniem projektu. |
| Luka w należnościach celnych | Różnica między oczekiwanym teoretycznym poziomem należności celnych przywozowych w kontekście całej gospodarki a poziomem faktycznie pobranych należności celnych przywozowych. |
| Maksymalna intensywność pomocy | Łączna kwota wsparcia, którą można przeznaczyć dla określonego obszaru finansowania, wyrażona jako odsetek kosztów kwalifikowalnych. Jest ona inna dla każdego programu i zależy od takich czynników jak na przykład położenie geograficzne. |
| Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) | Definicja stosowana w odniesieniu do przedsiębiorstw i innych organizacji oparta na ich wielkości, tj. liczbie zatrudnionych pracowników, i pewnych kryteriach finansowych. Małe przedsiębiorstwa zatrudniają mniej niż 50 osób i osiągają obroty lub wykazują sumę bilansową nieprzekraczające 10 mln euro. Średnie przedsiębiorstwa zatrudniają mniej niż 250 osób i osiągają obroty nieprzekraczające 50 mln euro bądź wykazują sumę bilansową nieprzekraczającą 43 mln euro. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Margines elastyczności | Różnica między kwotą zasobów własnych niezbędną do sfinansowania budżetu UE a pułapem zasobów własnych, czyli podwyższoną kwotą, do której wpłacenia Komisja może zobowiązać państwa członkowskie w celu wypełnienia dodatkowych zobowiązań, np. zobowiązań wynikających z obsługi zadłużenia UE. |
| Mechanizm sprawiedliwej transformacji | Unijny instrument promujący przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu i zapewniający wsparcie na rzecz tych społeczności i regionów, które borykają się w związku z tym procesem transformacji z największymi trudnościami finansowymi. |
| Metadane | Dane, które definiują i opisują inne dane. |
| Metoda doboru próby na podstawie jednostki monetarnej | Statystyczna metoda doboru próby, w której prawdopodobieństwo wyboru danej transakcji jest proporcjonalne do jej wartości. |
| Międzynarodowa Rada Badań Morza (ICES) | Międzyrządowa organizacja zajmująca się naukami o morzu, która ma za zadanie rozwijać i rozpowszechniać wiedzę naukową na temat stanu mórz i oceanów oraz ich zrównoważonego wykorzystania. |
| Międzynarodowe standardy rewizji finansowej (ISA) | Standardy kontroli finansowej wydane przez Międzynarodową Federację Księgowych. |
| Międzynarodowy Eksperymentalny Reaktor Termojądrowy (ITER) | Międzynarodowy projekt badawczy prowadzony przez UE we współpracy z kilkoma państwami spoza UE mający wykazać realność wykorzystania – pod względem naukowym i technicznym – elektrowni termojądrowej na dużą skalę. |
| Młodzież NEET | Osoby, które nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą. |
| Mobilność edukacyjna | Studiowanie bądź szkolenie się w innym kraju. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Nadrzędny kamień milowy | Dodatkowe wymogi wprowadzone w przypadku Węgier i Polski dotyczące korupcji, zamówień publicznych lub niezawisłości sądów i procesów podejmowania decyzji, które muszą zostać spełnione, zanim kraj będzie mógł otrzymać jakiekolwiek finansowanie z RRF. |
| Nadużycie finansowe | Umyślne i bezprawne wprowadzenie w błąd w celu uzyskania korzyści materialnej przez pozbawienie innej osoby majątku lub środków pieniężnych. |
| Nakaz odzyskania środków | Dokument nakładający obowiązek zapłaty należnej kwoty. |
| Należyte zarządzanie finansami | Zarządzanie zasobami zgodnie z zasadami oszczędności, efektywności i skuteczności. |
| Negocjacyjna procedura udzielania zamówień publicznych | Procedura udzielania zamówień publicznych z udziałem ograniczonej liczby oferentów, w której nabywca może negocjować postanowienia umowne. |
| Next Generation EU (NGEU) | Pakiet finansowy, który ma pomóc państwom członkowskim UE w odbudowie po gospodarczych i społecznych skutkach pandemii COVID-19. |
| Nieprawidłowość | Naruszenie przepisów unijnych (lub stosownych przepisów krajowych) bądź zobowiązań wynikających z umowy. |
| Normy dobrej kultury rolnej gruntów zgodnej z ochroną środowiska (normy GAEC) | Zestaw wymogów (określonych przez państwa członkowskie na szczeblu krajowym lub regionalnym) dotyczących ochrony gleb, wód i różnorodności biologicznej, które rolnicy muszą spełnić, aby otrzymać określone płatności w ramach wspólnej polityki rolnej. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” (CERV) | Program mający na celu ochronę i promowanie wartości i praw obywateli oraz zachęcanie do demokratycznego uczestnictwa, w szczególności przez wspieranie organizacji pozarządowych. |
| Ocena *ex post* | Niezależna ocena ukończonych projektów lub programów pod kątem skuteczności, efektywności, spójności, adekwatności i unijnej wartości dodanej. |
| Ocena skutków | Analiza prawdopodobnych (*ex ante*) lub faktycznych (*ex post*) skutków inicjatywy politycznej lub innego sposobu działania. |
| Ocena spełnienia wymogów dotyczących filarów | Przeprowadzana przez Komisję ocena zasad i procedur stosowanych przez organizacje partnerskie w ramach zarządzania pośredniego w celu zapewnienia, by interesy finansowe UE były chronione w takim samym zakresie jak w ramach zarządzania bezpośredniego. |
| Oddziaływanie | Długoterminowe skutki ukończonego projektu lub programu, które mogą mieć charakter społeczno-gospodarczy, środowiskowy lub finansowy. |
| Odrzuty | Ryby wyrzucane z powrotem do morza, gdyż ich połów był niezamierzony. |
| Oferta najkorzystniejsza ekonomicznie | W kontekście zamówień publicznych – oferta o najlepszym stosunku jakości do ceny. |
| Ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych | Rozporządzenie UE dopuszczające niektóre rodzaje środków pomocy państwa bez konieczności powiadamiania o nich Komisji. |
| Ogólny system warunkowości | System, zgodnie z którym państwo członkowskie musi przestrzegać zasad praworządności, aby otrzymywać finansowanie unijne. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Ograniczenie zakresu prac kontrolnych | Wskazanie w sprawozdaniu z kontroli wszelkich obszarów, w których kontroler nie był w stanie wyciągnąć wniosków i które w związku z tym są wyłączone z opinii kontrolnej. |
| Ograniczona procedura udzielania zamówień publicznych | Procedura udzielania zamówień publicznych, w której mogą uczestniczyć wyłącznie wybrani oferenci. |
| Okres programowania | Okres, na jaki zaplanowana jest realizacja unijnego programu wydatków. |
| Organy wdrażające program | Zbiorcze określenie instytucji zarządzających, certyfikujących i audytowych odpowiedzialnych za wydatki w obszarze polityki spójności. |
| Ortofotografia | Zdjęcie lotnicze, na którym zrównoważono efekty wynikające z deniwelacji terenu, nachylenia i topografii powierzchni w celu zapewnienia dokładności pomiarów odległości. |
| Ostateczny odbiorca / odbiorca | Osoba lub podmiot prawny odnoszące korzyści ze sfinansowanego przez UE działania, które zostało zainicjowane lub przeprowadzone przez beneficjenta pomocy UE. |
| Oszczędność | Udostępnianie zasobów w należytym czasie, we właściwej ilości, w odpowiedniej jakości oraz po najlepszej cenie. |
| Oś priorytetowa | Kluczowy cel programu operacyjnego podzielony na priorytety inwestycyjne. |
| Pakiet dokumentów na potrzeby poświadczenia wiarygodności | Zestaw dokumentów, które państwo członkowskie przedkłada Komisji w odniesieniu do funduszy ESI, składający się z rocznych zestawień wydatków, podsumowania, sprawozdania z kontroli, deklaracji zarządczej i opinii audytowej. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Plan finansowania | Publikowany co pół roku komunikat Komisji zawierający szczegółowe informacje na temat długu, który ma zamiar zaciągnąć UE przez kolejne sześć miesięcy, w tym orientacyjne kwoty i harmonogram emisji obligacji. |
| Plan strategiczny WPR | Dokument sporządzony przez państwo członkowskie UE w ramach wspólnej polityki rolnej na okres po 2020 r., w którym państwo to określa, w jaki sposób zamierza osiągnąć swoje cele w ramach ogólnych celów polityki. |
| Plan zatrudnienia | Maksymalna liczba stanowisk dostępnych w danej instytucji lub organie UE w podziale na kategorie i grupy wynagrodzeń. |
| Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) | Instrument unijny mający wspierać przemysł i napędzać inwestycje w dziedzinie technologii krytycznych. |
| Płatność kuponowa | Płatność odsetek umownych od obligacji lub innego instrumentu dłużnego. |
| Płatność okresowa | Płatność w ramach projektu lub programu unijnego dokonana po osiągnięciu przez beneficjenta celu pośredniego określonego w umowie, w tym w umowie o udzielenie dotacji. |
| Płatność ryczałtowa | Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów, w ramach której płatności dokonywane są w jednej transzy, a nie w ratach, np. w celu refundacji kosztów kwalifikowalnych, pod warunkiem zrealizowania ustalonych wcześniej działań lub uzyskania wcześniej ustalonego produktu. |
| Płatność zaliczkowa | Zaliczka gotówkowa przeznaczona na sfinansowanie określonych działań w danym czasie. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Pobrexitowa rezerwa dostosowawcza | Fundusz mający na celu wspieranie państw członkowskich, regionów i sektorów najbardziej dotkniętych wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej w zaradzeniu negatywnym skutkom brexitu. |
| Podatek od wartości dodanej (VAT) | Pośredni podatek konsumpcyjny od produkcji i dystrybucji towarów oraz świadczenia usług, którego ciężar ponosi ostatecznie konsument końcowy. |
| Podejście atestacyjne | Podejście stosowane w celu zapewnienia, za pośrednictwem kontroli, pewności co do informacji finansowych, innych danych lub szczegółowych stwierdzeń przedstawionych przez jednostkę kontrolowaną. |
| Podejście założeniowe | Podejście stosowane przez Komisję w przypadku projektów z udziałem wielu darczyńców, w ramach którego wkłady finansowe UE są łączone ze środkami przekazanymi przez innych darczyńców i nie są przypisane do określonych pozycji wydatków. Unijne wymogi kwalifikowalności kosztów uznaje się za spełnione, o ile wkłady wszystkich pozostałych darczyńców są wystarczające do pokrycia wszystkich wydatków uznanych za niekwalifikowalne zgodnie z przepisami UE. |
| Podmiot gospodarczy | Osoba fizyczna lub podmiot, które dostarczają produkt lub świadczą usługę w zamian za zapłatę. |
| Podstawa opodatkowania VAT / podstawa podatku VAT | Łączna wartość towarów i usług, do których stosuje się VAT. |
| Podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności | Płatność bezpośrednia dla rolników przyznawana na hektar zadeklarowanych gruntów kwalifikowalnych, dokonywana raz do roku i niezwiązana z produkcją. Wsparcie to zastąpiło system płatności podstawowej w 2023 r. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Pomoc bezpośrednia / płatność bezpośrednia | Wsparcie (głównie pomoc obszarowa) wypłacane bezpośrednio rolnikom w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji. |
| Pomoc makrofinansowa | Forma pomocy finansowej udzielanej przez UE państwom partnerskim, które zmagają się z trudnościami w zakresie bilansu płatniczego lub budżetu. |
| Pomoc państwa | Bezpośrednie lub pośrednie wsparcie rządowe dla przedsiębiorstwa lub organizacji, dające im przewagę nad konkurentami. |
| Pomoc państwa *de minimis* | Wysokość, do jakiej pomoc państwa może być przyznawana bez konieczności wydania zgody przez Komisję. |
| Pomoc techniczna | Wsparcie finansowe, które ma pomóc zainteresowanym stronom we wdrażaniu programów i projektów finansowanych przez UE. |
| Postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego | Procedura, w ramach której Komisja wszczyna postępowanie przeciwko państwu członkowskiemu UE, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa UE. |
| Pośrednik finansowy | Podmiot, który pośredniczy między zarządcą funduszu w ramach instrumentu finansowego a ostatecznymi odbiorcami. |
| Poświadczenie sprawozdania finansowego | Dokument poświadczający kwalifikowalność kosztów zadeklarowanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność. |
| Poświadczenie wiarygodności | Oświadczenie – składane przez dyrektora generalnego Komisji w rocznym sprawozdaniu z działalności – na temat kompletności i poprawności rozliczeń, legalności i prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw, funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej oraz przestrzegania zasad należytego zarządzania finansami. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Poświadczenie wiarygodności | Poświadczenie publikowane w sprawozdaniu rocznym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, zawierające opinie kontrolne Trybunału na temat wiarygodności unijnych rozliczeń oraz prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw. |
| Potencjalny kraj kandydujący | Kraj lub terytorium, które mają wyraźne perspektywy przystąpienia do UE w przyszłości, ale nie uzyskały jeszcze statusu państwa kandydującego. |
| Poziom błędu rezydualnego / wskaźnik ryzyka rezydualnego / łączny poziom błędu rezydualnego | Część populacji uznana za nieprawidłową po uwzględnieniu skutków wszystkich procedur kontrolnych, środków odzyskanych i korekt. |
| Prawidłowość / Legalność i prawidłowość | Stopień zgodności danej transakcji lub działania z obowiązującymi przepisami i regulacjami oraz wszelkimi zobowiązaniami umownymi. |
| Presja połowowa | Wpływ rybołówstwa na populacje ryb. |
| Procedura kontradyktoryjna | Procedura, w ramach której Komisja omawia rezultaty kontroli z organem lub służbami objętymi kontrolą, aby zagwarantować, że rezultaty te są należycie uzasadnione. |
| Procedura rozliczenia z realizacji celów | Procedura wykorzystywana przez Komisję do kontrolowania, czy wydatki ujęte w planach strategicznych WPR i zgłoszone przez państwa członkowskie odpowiadają produktom, których uzyskanie te państwa zadeklarowały. Wycofana po upływie roku budżetowego 2025. |
| Proces przeglądu i oceny nadzorczej (SREP) | Doroczna ocena ryzyka przeprowadzana dla dużych banków znajdujących się pod bezpośrednim nadzorem Europejskiego Banku Centralnego. Ukierunkowana jest ona na cztery obszary: model biznesowy, zarządzanie wewnętrzne, ryzyko dla kapitału oraz ryzyko dla płynności. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Produkt | To, co wypracowano lub osiągnięto w ramach projektu, np. przeprowadzenie szkolenia lub wybudowanie drogi. |
| Profil wypłat | Kwoty i harmonogram płatności. |
| Prognoza programu | Dokument sporządzony przez kraj partnerski i zatwierdzony przez Komisję Europejską, w którym określa się zakres i rodzaj planowanych prac w obszarze współpracy lub rozwoju, a także niezbędne do tego celu zasoby finansowe, kadrowe i materialne. |
| Program | Sposób realizacji konkretnych celów polityki UE, zazwyczaj za pomocą współfinansowanych projektów. |
| Program „Erasmus+” | Program UE mający na celu wspieranie kształcenia, szkoleń, młodzieży i sportu w Europie, głównie poprzez umożliwienie studentom uczelni wyższych studiowania i zdobywania doświadczenia za granicą. |
| Program „Horyzont Europa” | Program UE w zakresie badań naukowych i innowacji na okres programowania 2021–2027. |
| Program „Kreatywna Europa” | Program unijny na rzecz sektora kultury i sektora kreatywnego. |
| Program LIFE | Instrument finansowy wspierający realizację unijnej polityki w dziedzinie środowiska i klimatu przez współfinansowanie projektów w państwach członkowskich. |
| Program operacyjny (PO) | Ramy, w oparciu o które realizowane są operacje finansowane przez UE zgodnie z priorytetami i celami określonymi w umowie partnerstwa zawartej między Komisją a danym państwem członkowskim. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Program parasolowy | Program Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, w ramach którego środki finansowe przydziela się na rzecz wielu krajów spełniających określone warunki jako dodatek do podstawowych przydziałów środków. |
| Program rozwoju obszarów wiejskich (PROW) | Zestaw wieloletnich krajowych lub regionalnych celów i działań zatwierdzony przez Komisję. Stanowi element realizacji unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich. |
| Program UE dla zdrowia | Program ten jest unijnym planem działania w dziedzinie zdrowia na lata 2021–2027. |
| Program UE na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI) | Program unijny, w ramach którego wspierano realizację celów strategii „Europa 2020” dotyczących zatrudnienia, ochrony społecznej i włączenia społecznego. |
| Projekt budżetu korygującego | Wniosek przedkładany przez Komisję, by skorygować budżet UE w trakcie jego wykonywania. |
| Próbkowanie statystyczne | Statystyczna metoda doboru próby stosowana w badaniach w ramach kontroli w celu uzyskania reprezentatywnych rezultatów. |
| Próg istotności | Poziom błędu, powyżej którego uznaje się, że błędy stwierdzone w populacji objętej kontrolą lub w sprawozdaniu finansowym mają negatywny wpływ na poprawność i wiarygodność. |
| Przedział ufności | Statystyczna miara dokładności wyników doboru próby, wykorzystywana przy szacowaniu poziomu błędu. |
| Przegląd wyników programów | Załącznik do sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania dotyczącego budżetu UE, w którym podsumowano wszystkie dokumenty programowe, w tym wybrane wskaźniki. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Przeniesienie | Przeniesienie niewykorzystanych środków budżetowych z danego roku budżetowego na kolejny, z zastrzeżeniem pewnych warunków. |
| Przesiedlenie | Przeniesienie uchodźców z kraju, w którym ubiegali się oni o azyl, do kraju, który zgodził się ich przyjąć, a następnie udzielił im zezwolenia na osiedlenie się. |
| Przyciąganie inwestycji | Zjawisko ekonomiczne polegające na tym, że wzrost wydatków publicznych prowadzi do zwiększania inwestycji prywatnych oraz wzrostu gospodarczego. |
| Pszczelarstwo | Nauka o hodowli pszczół oraz prowadzenie ich hodowli w praktyce. |
| Punkt otwarty w zakresie TZW | Zastrzeżenie sformułowane przez Komisję w odniesieniu do danych dotyczących tradycyjnych zasobów własnych ujętych w rachunkach dochodów państwa członkowskiego. |
| Rachunkowość memoriałowa | Metoda rachunkowości, w której dochody ewidencjonuje się w momencie ich uzyskania (nie zaś po otrzymaniu środków pieniężnych), a wydatki – w momencie ich poniesienia (nie zaś po wypłaceniu środków pieniężnych). |
| Ramowa umowa finansowo-administracyjna | Umowa regulująca współpracę pomiędzy Komisją a ONZ na rzecz osiągnięcia milenijnych celów rozwoju. |
| REACT-EU | Program w ramach Next Generation EU, który zapewnia dodatkowe finansowanie na rzecz istniejących programów z obszaru polityki spójności w celu pobudzenia odbudowy po kryzysie przy jednoczesnym promowaniu transformacji ekologicznej i cyfrowej. |
| Rejestr odstępstw | Dokument, w którym rejestruje się odstępstwa od ustalonych kontroli i procedur, z uwzględnieniem ich przyczyn i oddziaływania. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| REPowerEU | Unijna inicjatywa mająca na celu uniezależnienie się od paliw kopalnych, zróżnicowanie dostaw energii oraz przyspieszenie przejścia na czystą energię. |
| Reprezentatywny poziom błędu | Szacowany statystycznie poziom błędu w danej populacji objętej kontrolą, oparty na badaniu reprezentatywnej próby transakcji dobranych z tej populacji. |
| Rezerwa na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej | Unijny instrument szczególny na rzecz reagowania na sytuacje nadzwyczajne wynikające z poważnych klęsk żywiołowych, kryzysów w dziedzinie zdrowia publicznego i konfliktów zbrojnych. |
| Rezerwa na rzecz Ukrainy | Unijny instrument szczególny zapewniający bezzwrotne wsparcie i gwarancje budżetowe, które mogą zostać wykorzystane do finansowania Instrumentu na rzecz Ukrainy. |
| Rezerwa niepodlegająca uruchomieniu | Umorzone środki z Europejskich Funduszy Rozwoju, które mogą zostać ponownie wykorzystane – za jednomyślną zgodą Rady – wyłącznie na konkretne cele. W przeciwnym razie zostają one zwrócone państwom członkowskim. |
| Rezerwa wykonania | Kwota z budżetu zarezerwowana na wydatki w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, wypłacana pod warunkiem osiągnięcia określonych wartości docelowych. |
| Rezerwy | Pojęcie z dziedziny rachunkowości oznaczające najlepszy szacunek wysokości prawdopodobnego przyszłego zobowiązania, które jest ujęte w bilansie, a jego termin zapłaty lub wysokość są niepewne. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Rezultat | Natychmiastowy skutek projektu lub programu po jego zakończeniu, np. większe szanse na zatrudnienie uczestników kursu lub ulepszony dostęp do danego miejsca dzięki budowie nowej drogi. |
| Roczne sprawozdanie z działalności | Sprawozdanie sporządzane przez każdą dyrekcję generalną Komisji, instytucję i organ UE, zawierające informacje na temat osiągniętych przez nie wyników w odniesieniu do założonych celów oraz na temat wykorzystania zasobów finansowych i kadrowych. |
| Roczne sprawozdanie z kontroli | Dokument sporządzany przez instytucję audytową i przedkładany Komisji przez dane państwo członkowskie jako część rocznego pakietu dokumentów na potrzeby poświadczenia wiarygodności. |
| Roczne sprawozdanie z realizacji celów | Sprawozdanie przedkładane Komisji przez państwo członkowskie, dotyczące wdrażania planu strategicznego WPR dla danego państwa. |
| Roczne sprawozdanie z wdrażania | Sprawozdanie przedkładane Komisji przez państwo członkowskie, obejmujące dane finansowe, wskaźniki, cele pośrednie i końcowe dotyczące wszystkich programów wydatków UE. |
| Rozdział negocjacyjny | Jeden z priorytetowych obszarów dorobku unijnego w kontekście negocjacji akcesyjnych prowadzonych z krajami kandydującymi. |
| Rozliczanie rachunków | Coroczna procedura polegająca na zatwierdzeniu przez Komisję – po przeprowadzeniu kontroli – kwot ujętych we wnioskach o płatność przedłożonych przez organy wdrażające i partnerów wdrażających. |
| Rozliczenie | Wypłata należnego salda na rzecz państwa członkowskiego lub odzyskanie wypłaconych mu środków w celu zamknięcia programu unijnego. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Rozliczenie (zaliczek) | Proces, w ramach którego Komisja zatwierdza wydatki objęte płatnościami zaliczkowymi i ustala, jaka kwota finansowania pozostaje do wypłacenia beneficjantowi. |
| Rozporządzenie delegowane | Prawnie wiążący akt stosowany przez Komisję w celu uzupełnienia lub zmiany innych niż istotne elementów aktów prawnych UE, na przykład poprzez określenie szczegółów dotyczących środków wykonawczych. |
| Rozporządzenie finansowe | Główny zestaw przepisów określających sposób, w jaki ustala się i wykorzystuje budżet UE, oraz powiązane procesy, takie jak kontrola wewnętrzna, sprawozdawczość, audyt i udzielanie absolutorium. |
| Rozporządzenie w sprawie wspierania produkcji amunicji (ASAP) | Rozporządzenie UE mające wesprzeć zwiększenie zdolności w zakresie produkcji amunicji w Unii. |
| Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów | Rozporządzenie określające zasady, które mają zastosowanie do wszystkich pięciu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. |
| Rozporządzenie zbiorcze | Przegląd rozporządzenia finansowego przeprowadzony w 2018 r., który doprowadził do zmiany i uproszczenia unijnych przepisów finansowych i zarządzania budżetem. |
| Równoważące zasoby własne | Dodatkowe źródło dochodów mające na celu zrównoważyć dochody i wydatki w ramach budżetu UE. |
| Ryzyko niewykrycia | Ryzyko, że w badaniu kontrolnym nie wykryje się błędu lub uchybienia. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Ryzyko w momencie dokonywania płatności | Sporządzany przez Komisję najlepszy ostrożny szacunek kwoty wydatków poniesionych w danym roku, które nie były zgodne z prawem ani prawidłowe w momencie dokonywania płatności. Komisja spodziewa się wykryć i skorygować niektóre błędy związane z tymi wydatkami w kolejnych latach. |
| Sieć transeuropejska (TEN) | Sieć transgranicznej infrastruktury transportowej, energetycznej lub telekomunikacyjnej, utworzona w celu wspierania i usprawniania funkcjonowania jednolitego rynku UE poprzez ułatwianie swobodnego przepływu osób, towarów i usług. |
| Siła nabywcza | Wartość określonej jednostki pieniądza wyrażona w ilości dóbr i usług, które można za nią nabyć. |
| Skonsolidowane sprawozdanie finansowe | Jeden zbiorczy dokument zawierający zagregowane sprawozdania wszystkich instytucji, agencji i organów UE. |
| Skumulowane ryzyko rezydualne | Wydatki, które na zakończenie okresu programowania, po podjęciu wszystkich środków naprawczych, wciąż są nieprawidłowe. |
| Skuteczność | Stopień, w jakim zamierzone cele zostały osiągnięte dzięki podjętym działaniom. |
| Sprawozdanie roczne z zarządzania i wykonania | Sporządzane przez Komisję sprawozdanie na temat zarządzania budżetem UE i osiągniętych wyników, w którym podsumowywane są informacje zawarte w rocznych sprawozdaniach z działalności dyrekcji generalnych i agencji wykonawczych. |
| Sprzedaż na rynkach wtórnych | Sprzedaż akcji lub udziałów przez akcjonariusza lub udziałowca na rzecz nowego inwestora bez zmiany w ogólnej strukturze własnościowej przedsiębiorstwa. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Standardowy koszt jednostkowy | Ustalona wcześniej cena za określoną ilość działań, wkładów, produktów lub rezultatów. |
| Statystyczny dobór reprezentatywnej próby | Zastosowanie technik statystycznych w celu dobrania próby odzwierciedlającej cechy populacji, z której zostaje ona dobrana. |
| Stawka poboru VAT | Stawka procentowa stosowana do podstawy opodatkowania VAT każdego państwa członkowskiego na potrzeby obliczenia zasobów własnych opartych na VAT. |
| Strategia „Europa 2020” | Dziesięcioletnia strategia UE na rzecz stymulowania wzrostu i zwiększenia liczby miejsc pracy. Uruchomiona w 2010 r. |
| Stratyfikacja | Metoda doboru próby polegająca na podziale populacji na mniejsze podgrupy (warstwy), których elementy mają takie same cechy. |
| SUMMA | Nowy system zarządzania finansami i rachunkowości Komisji stosowany od początku 2025 r. Zastąpił system ABAC. |
| System handlu uprawnieniami do emisji (ETS) | Mechanizm rynkowy umożliwiający organizacjom emitującym gazy cieplarniane kupowanie i sprzedawanie uprawnień do emisji. |
| System identyfikacji działek rolnych (LPIS) | Baza danych zawierająca informacje na temat gruntów rolnych ustanowiona i regularnie aktualizowana przez państwa członkowskie na podstawie ortoobrazów lotniczych lub satelitarnych, wykorzystywana przy wypłacaniu pomocy bezpośredniej w ramach wspólnej polityki rolnej i przy kontrolowaniu kwalifikowalności wniosków złożonych przez rolników. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| System jednolitej płatności obszarowej (SAPS) | System płatności obszarowych w sektorze rolnictwa, który stosowany był w państwach członkowskich na zasadach przejściowych. Zastąpiony przez podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności. |
| System monitorowania obszarów | Technologia wykorzystywana w celu prowadzenia systematycznych obserwacji, śledzenia i analizy działalności rolniczej na podstawie danych satelitarnych. |
| System płatności podstawowej | Wcześniejszy unijny system w zakresie polityki rolnej, w ramach którego płatności dla rolników dokonywane były na podstawie powierzchni gruntów kwalifikowalnych. Zastąpiony przez podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności. |
| System wniosków geoprzestrzennych | System pozwalający beneficjentom w sposób wizualny oznaczać obszary, które mają zostać objęte wnioskowanym wsparciem. Jest on zintegrowany, w stosownych przypadkach, z systemem wniosków o wsparcie na produkcję zwierzęcą. |
| System zarządzania i kontroli | System, w ramach którego prowadzone są działania kontrolne w odniesieniu do unijnych programów wydatków. |
| Szacowany poziom błędu | Szacowany statystycznie poziom błędu w danej populacji, oparty na badaniu reprezentatywnej próby transakcji. |
| Ścieżka audytu | Zapis przepływu danych w ramach systemu księgowego lub administracyjnego, umożliwiający śledzenie poszczególnych transakcji. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Średnia ważona stawka VAT | Stawka, przez którą dzieli się łączne przychody z tytułu VAT danego państwa członkowskiego w celu obliczenia jego podstawy opodatkowania VAT. Uwzględnia ona wszystkie stawki VAT obowiązujące w państwie członkowskim, przy czym każda stawka jest ważona według udziału w całkowitej wartości transakcji podlegających opodatkowaniu, do których ma ona zastosowanie. |
| Środek rynkowy | Interwencja ze środków publicznych na rynkach rolnych mająca na celu złagodzenie skutków spadku cen i trudności strukturalnych poprzez zapewnienie wsparcia dla określonych sektorów (np. sektora owoców i warzyw, sektora wina czy programu dostarczania mleka do szkół). |
| Środki budżetowe | Kwota wydzielona w budżecie na określony cel. Budżet UE składa się ze środków na zobowiązania i środków na płatności. |
| Środki na płatności | Kwoty udostępnione na dokonanie płatności po spełnieniu określonych warunków. |
| Środki na zobowiązania | Maksymalna roczna kwota w budżecie UE, którą można przeznaczyć na określone pozycje wydatków. |
| Środki ochrony indywidualnej | Przedmioty takie jak maski, rękawiczki i środki ochrony oczu, mające na celu ochronę noszącej je osoby przed zagrożeniami dla zdrowia lub bezpieczeństwa. |
| Test warunków skrajnych | Symulacja mająca na celu ocenę zdolności instytucji finansowej do sprostania różnym scenariuszom kryzysowym. |
| Tradycyjne zasoby własne (TZW) | Dochody UE pochodzące z opłat celnych i opłat wyrównawczych od cukru. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Transakcja | Ujęta w unijnych rozliczeniach operacja finansowa, np. dokonana płatność lub uzyskane dochody. |
| Trwałe użytki zielone | Grunty rolne zajęte pod uprawę traw lub innych pastewnych roślin zielnych przez okres co najmniej pięciu kolejnych lat. |
| UE-13 | 13 państw członkowskich, które wstąpiły do Unii Europejskiej od 2004 r. (Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry). |
| Umiarkowani i początkujący innowatorzy | Określenie państw członkowskich, które w Europejskim Rankingu Innowacyjności osiągają odpowiednio wynik 70–100% (umiarkowani innowatorzy) lub poniżej 70% (początkujący innowatorzy) w stosunku do uśrednionego wyniku UE. |
| Umorzenie zobowiązań | Anulowanie przez Komisję całości lub części niewykorzystanych zobowiązań. |
| Umowa o delegowaniu zadań | Umowa między Komisją a osobą fizyczną lub podmiotem w sprawie wykorzystania środków w ramach zarządzania pośredniego. |
| Umowa o przyznanie wkładu | Umowa między Komisją a inną organizacją międzynarodową w sprawie wykorzystania środków w ramach zarządzania pośredniego. |
| Umowa partnerstwa | Umowa zawierana między Komisją a państwem członkowskim lub co najmniej jednym państwem spoza UE w odniesieniu do unijnego programu wydatków. Określa się w niej np. plany strategiczne, priorytety inwestycyjne, warunki handlowe lub przepisy regulujące pomoc rozwojową. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Umowa z Kotonu | Umowa między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku promująca rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny, pokój i bezpieczeństwo, jak również stabilne i demokratyczne otoczenie polityczne. |
| Unijne centrum danych celnych | Scentralizowany zestaw informatycznych systemów celnych mający zastąpić rozwiązania obecnie istniejące w państwach członkowskich. |
| Unijny dorobek prawny | Cały dorobek prawny UE obejmujący przepisy prawa, orzeczenia sądowe, jak również inne akty prawne. |
| Unijny kodeks celny | Główny akt prawny zawierający przepisy unijnego prawa celnego. |
| Unijny Mechanizm Ochrony Ludności (rescEU) | System mający usprawnić koordynację działań i współpracę między UE i państwami członkowskimi w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym oraz katastrofom spowodowanym przez człowieka, zapewniania gotowości na wypadek ich wystąpienia i reagowania na nie. |
| Upoważnienie (EBI) do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich | Upoważnienie udzielone EBI do angażowania się w operacje finansowe w krajach partnerskich dzięki gwarancji z budżetu unijnego. |
| Uprawnienie do płatności | Zbywalne prawo, które umożliwia aktywnemu zawodowo rolnikowi otrzymanie wsparcia unijnego, jeżeli zadeklaruje on jednocześnie kwalifikujące się grunty rolne. |
| Uproszczone metody rozliczania kosztów | Podejście polegające na określeniu wysokości dotacji z wykorzystaniem takich metod jak standardowe koszty jednostkowe, finansowanie według stawek zryczałtowanych lub płatności ryczałtowe, nie zaś na podstawie kosztów faktycznie poniesionych przez beneficjenta. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Urząd UE ds. Celnych | Proponowana agencja zdecentralizowana, której obowiązki będą obejmować koordynację na szczeblu UE oceny ryzyka związanego z towarami wprowadzanymi na jednolity rynek. |
| Urzędnik zatwierdzający | Osoba odpowiedzialna za wykonanie dochodów i wydatków organu UE. |
| Usługa atestacyjna | Rodzaj kontroli, w wyniku której sporządzana jest opinia na temat przedmiotu kontroli, np. na temat wiarygodności sprawozdań finansowych lub prawidłowości transakcji. |
| Uwzględnianie kwestii klimatu | Uwzględnianie kwestii związanych z klimatem we wszystkich strategiach, instrumentach, programach i funduszach. |
| Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów do celów zrównoważoności | Dodatkowa płatność bezpośrednia na pierwsze kilka hektarów gruntów kwalifikowalnych zadeklarowanych przez rolników, którym przysługuje podstawowe wsparcie dochodu do celów zrównoważoności. Ma ona na celu redystrybucję wsparcia dochodów od większych do małych lub średnich gospodarstw. |
| VAT podlegający zwrotowi | VAT, który podatnik może odliczyć od kwoty podatku VAT należnego organom podatkowym. Odliczenie następuje z tytułu dokonania płatności VAT przez podatnika przy wcześniejszym nabyciu przez niego towarów i usług. |
| Wartość docelowa | Ilościowa miara postępów państwa członkowskiego w realizacji konkretnej reformy lub inwestycji przewidzianej w planie odbudowy i zwiększania odporności. |
| Weryfikacja bezpośrednia | Kontrola niektórych aspektów procesu kompilacji danych dotyczących dochodu narodowego brutto danego państwa członkowskiego przeprowadzana w ramach wizyty informacyjnej. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Wieloletnie ramy finansowe (WRF) | Unijny plan wydatków, przyjmowany zazwyczaj na okres siedmiu lat, w którym określane są priorytety (w oparciu o cele polityki) i pułapy wydatków. Stanowi on ramy, w obrębie których ustala się roczne budżety UE i wyznacza limity dla każdej kategorii wydatków. |
| Wizyta informacyjna | Wizyta Komisji, której celem jest ocena kompilacji danych dotyczących dochodu narodowego brutto danego państwa członkowskiego oraz jakości tych danych, niekiedy z udziałem ekspertów z innych państw członkowskich. |
| Wkład | Zasoby finansowe, kadrowe lub materialne oraz środki administracyjne lub regulacyjne wykorzystywane do wdrożenia danego projektu lub programu. |
| Władza budżetowa | Pojęcie to odnosi się do Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej wykonujących swoje uprawnienia decyzyjne w obszarze budżetu UE. |
| Włączanie do procesu budżetowania | Systematyczne uwzględnianie konkretnych priorytetów (np. równouprawnienia płci, ochrony klimatu) w procesie kształtowania i realizacji polityki. |
| Wskaźnik rezultatu | Wymierna zmienna zapewniająca informacje, które umożliwiają ocenę natychmiastowych skutków projektów objętych wsparciem dla docelowej populacji. |
| Wskaźnik wydatkowania | Odsetek łącznych środków przekazanych z instrumentów finansowych na rzecz ostatecznych odbiorców. |
| Wskaźnik z Rio | Opracowany przez OECD wskaźnik służący określeniu stopnia, w jakim dane działanie przyczynia się do osiągnięcia celów zapisanych w trzech konwencjach ONZ z Rio. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Wskaźnik zasilenia rezerw | Odsetek kwoty zatwierdzonego zobowiązania finansowego, który musi zostać uwzględniony jako rezerwa. |
| Wsparcie (dochodów) niezwiązane z produkcją | Płatności unijne dla rolników niezwiązane z produkcją określonego produktu. |
| Wsparcie (dochodów) związane z produkcją | Coroczna płatność bezpośrednia na kwalifikujące się zwierzę lub hektar gruntów kwalifikowalnych dokonywana na rzecz rolników prowadzących działalność w określonych sektorach. Wsparcie to ma zaradzić trudnościom pojawiającym się przy podejmowaniu działań na rzecz zwiększenia konkurencyjności, zrównoważonego charakteru lub jakości. |
| Wsparcie bezzwrotne | Finansowanie, które nie musi zostać zwrócone. |
| Wsparcie budżetowe | Bezpośrednie przekazanie środków unijnych do skarbu państwa kraju partnerskiego, dokonywane z zastrzeżeniem pewnych warunków. |
| Wsparcie finansowe dla osób trzecich | Mechanizm, znany również jako „finansowanie kaskadowe”, w ramach którego główni beneficjenci dotacji finansowanych z programu „Horyzont 2020” mogą dalej rozdzielać środki finansowe na rzecz innych organizacji i przedsiębiorstw. |
| Wspólna inicjatywa wsparcia projektów w regionach europejskich (JASPERS) | Partnerstwo w zakresie pomocy technicznej między Komisją Europejską, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym i Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju, które ma na celu zapewnianie państwom będącym beneficjentami niezależnego doradztwa w opracowywaniu projektów ubiegających się o dofinansowanie unijne. |
| Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony (WPBiO) | Część polityki zagranicznej UE, która skupia się na zdolnościach w zakresie bezpieczeństwa i obrony. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Wspólna polityka rolna (WPR) | Jednolita unijna polityka rolna obejmująca dopłaty i szereg innych środków mających zagwarantować bezpieczeństwo żywnościowe, zapewnić odpowiedni poziom życia rolnikom w UE, promować rozwój obszarów wiejskich i przyczyniać się do ochrony środowiska. |
| Wspólna polityka rybołówstwa | Ramy unijne dotyczące zasobów rybnych i rybołówstwa mające na celu zapewnienie zrównoważonych zasobów ryb i stabilnych dochodów dla społeczności rybackiej. |
| Wspólna Służba Audytu | Służba Komisji odpowiedzialna za audyty *ex post* dotyczące projektów finansowanych ze środków programów ramowych UE w zakresie badań naukowych i innowacji. |
| Wspólne przedsięwzięcie | Organ UE ustanowiony w ramach partnerstwa publicznego lub prywatnego w celu realizacji projektu lub działania w dziedzinie badań i technologii. |
| Wspólne ramy monitorowania i oceny (CMEF) | Zasady i procedury oceny wyników osiągniętych w ramach wspólnej polityki rolnej. |
| Wspólne ramy zarządzania ryzykiem (CRMF) | Ramy do celów kontroli celnej przeprowadzanej w państwach członkowskich oparte na wymianie informacji o ryzyku i wyników analizy pomiędzy administracjami celnymi. |
| Wspólny fundusz rezerw | Fundusz, z którego pokrywane są ewentualne zobowiązania wynikające z instrumentów finansowych, gwarancji budżetowych i pomocy finansowej. |
| Współczynnik Giniego | Miara nierównomierności rozkładu danego czynnika w populacji statystycznej, przykładowo stopnia odstępstwa poziomów rozkładu bogactwa lub dochodów w danym państwie od rozkładu całkowicie równomiernego. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Współpraca partnerska (twinning) | Mechanizm budowania zdolności w specjalistycznych obszarach, w ramach którego podmiot w kraju partnerskim otrzymuje wsparcie od swojego odpowiednika w państwie członkowskim UE. |
| Wykaz DNB | Wykaz procedur, statystyk i innych elementów stosowanych do obliczania DNB. |
| Wynagrodzenie | W kontekście umów zawartych z organizacjami poddanymi ocenie spełnienia wymogów dotyczących filarów – kwota ryczałtowa stanowiąca odsetek kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, mająca pokryć wydatki, które nie są bezpośrednio związane z działaniami finansowanymi przez UE, jednak wynikają z tych działań i są niezbędne do ich realizacji. Wcześniej określana jako „koszty pośrednie”. |
| Wynik ekonomiczny | Przedstawiony w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym UE wynik za dany rok, stanowiący różnicę między dochodami a wydatkami. |
| Wyniki | Miara stopnia, w jakim działanie, projekt lub program finansowany przez UE osiągnął wyznaczone cele i zapewnił gospodarne wykorzystanie środków. |
| Wypieranie inwestycji | Zjawisko ekonomiczne polegające na tym, że wzrost wydatków publicznych prowadzi do spadku inwestycji prywatnych. |
| Wyważanie wyników (bilansowanie) | Proces, w ramach którego państwo członkowskie zestawia i scala szacunki dotyczące ilości wytworzonych odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych uzyskane z zastosowaniem dwóch różnych metod, by na tej podstawie obliczyć wysokość swojego wkładu na rzecz zasobów własnych UE opartych na tworzywach sztucznych. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Zamknięcie | Rozliczenie finansowe unijnego programu lub funduszu przez wypłatę należnego salda na rzecz państwa członkowskiego lub innego państwa beneficjenta bądź odzyskanie wypłaconych takiemu państwu środków. |
| Zamówienie publiczne | Nabycie towarów, robót lub usług przez podmiot publiczny lub inny podmiot. |
| Zarządzanie bezpośrednie | Zarządzanie funduszem lub programem unijnym sprawowane samodzielnie przez Komisję, w przeciwieństwie do zarządzania dzielonego czy zarządzania pośredniego. |
| Zarządzanie dzielone | Metoda wydatkowania środków z budżetu UE, w której, w przeciwieństwie do zarządzania bezpośredniego, Komisja przekazuje uprawnienia państwu członkowskiemu, zachowując jednak ostateczną odpowiedzialność. |
| Zarządzanie pośrednie | Sposób wykonywania budżetu UE, zgodnie z którym Komisja powierza zadania związane z jego wykonaniem innym podmiotom (takim jak państwa spoza UE i organizacje międzynarodowe). |
| Zasada „nie czyń poważnych szkód” | Zasada, zgodnie z którą działania inwestycyjne nie powinny mieć poważnego szkodliwego wpływu na środowisko. |
| Zasada dodatkowości | Zasada, zgodnie z którą finansowanie ze środków UE musi uzupełniać finansowanie ze źródeł krajowych, a nie je zastępować. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Zasada niepogarszania sytuacji wierzycieli | Zasada, zgodnie z którą żaden wierzyciel nie powinien ponieść większych strat niż te, które zostałyby poniesione, gdyby instytucja finansowa na progu upadłości została zlikwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego, a nie w ramach procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. |
| Zasada równorzędności | Zasada obowiązująca w ramach postępowania upadłościowego, polegająca na podziale pozostających do rozdzielenia aktywów wśród wierzycieli niezabezpieczonych proporcjonalnie do długu należnego każdemu wierzycielowi. |
| Zasada wzajemnej zgodności | Mechanizm, w ramach którego płatności dla rolników są uzależnione od spełnienia przez nich wymogów w zakresie ochrony środowiska, bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt, a także zagospodarowania terenu. |
| Zasoby własne | Środki służące finansowaniu budżetu UE. |
| Zasoby własne oparte na DNB | Zasoby własne UE mające postać środków wnoszonych bezpośrednio przez państwa członkowskie w oparciu o ich względną zamożność mierzoną na podstawie dochodu narodowego brutto. Wysokość zasobów własnych UE zmienia się w zależności od kwoty potrzebnej do zrównoważenia dochodów budżetowych. |
| Zasoby własne oparte na niepoddawanych recyklingowi odpadach opakowaniowych z tworzyw sztucznych | Zasoby własne UE obliczane przez pomnożenie określonej wartości jednostkowej przez liczbę ton niepoddawanych recyklingowi odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych wytworzonych w danym państwie członkowskim. |
| Zasoby własne oparte na podatku od wartości dodanej (VAT) | Zasoby własne UE, na które składa się określona część podatku VAT pobranego przez każde państwo członkowskie (stawka poboru). |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Zastrzeżenie | Niedociągnięcie zasygnalizowane przez dyrektora generalnego w poświadczeniu wiarygodności zawartym w rocznym sprawozdaniu z działalności. |
| Zastrzeżenie dotyczące DNB | Zawiadomienie o konieczności wprowadzenia zmiany w metodyce stosowanej przez państwo członkowskie do kompilacji danych liczbowych dotyczących DNB. |
| Zastrzeżenie dotyczące VAT | Zastrzeżenie dotyczące obliczonej przez państwo członkowskie kwoty zasobów własnych opartych na VAT. |
| Zastrzeżenie horyzontalne | Rodzaj zastrzeżenia dotyczącego DNB, które odnosi się do zagadnienia przekrojowego i wymaga przeprowadzenia analizy porównawczej rozwiązań przyjętych przez poszczególne państwa członkowskie. |
| Zazielenianie | Przyjęcie praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska. Termin używany często w odniesieniu do powiązanego unijnego programu wsparcia. |
| Zdolność naprawcza | Miara stosowana przez Komisję do szacowania poziomu przyszłych korekt. |
| Zestawienia wyników programów | Załącznik do sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania dotyczącego budżetu UE zawierający przegląd informacji na temat realizacji wszystkich unijnych programów wydatków i osiągniętych wyników. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Zintegrowana sprawozdawczość finansowa i sprawozdawczość w zakresie rozliczalności | Pakiet sporządzanych przez Komisję sprawozdań dotyczących budżetu UE, które są corocznie przedkładane Parlamentowi i Radzie na potrzeby procedury udzielania absolutorium. Pakiet ten obejmuje: sprawozdanie roczne z zarządzania i wykonania dotyczące budżetu UE, skonsolidowane sprawozdanie finansowe UE, sprawozdanie na temat działań następczych podjętych w następstwie udzielenia absolutorium i prognozę długoterminową dotyczącą budżetu UE. |
| Zintegrowany system zarządzania i kontroli (ZSZiK) | Mechanizm unijny, z którego korzystają państwa członkowskie w celu zarządzania płatnościami dla rolników dokonywanymi w ramach wspólnej polityki rolnej oraz przeprowadzania ich kontroli. |
| Zobowiązania pozostające do spłaty | Suma zobowiązań zaciągniętych, w przypadku których nie dokonano jeszcze płatności. |
| Zobowiązanie | Kwota zarezerwowana w budżecie na sfinansowanie ściśle określonej pozycji wydatków, np. umowy, w tym umowy o udzielenie dotacji. U podstaw zobowiązania leżą zawsze środki na zobowiązania. |
| Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne | Dowolna praktyka z zestawu nieobowiązkowych praktyk wykraczających poza zwyczajowe wymogi środowiskowe i uprawniających rolników do otrzymania płatności z budżetu UE. |
| Zobowiązanie warunkowe | Zobowiązanie finansowe, którego wykonanie może być uzależnione od wyniku określonego zdarzenia w przyszłości. |
| Zrównoważone rybołówstwo | Praktyki połowowe, które nie prowadzą do zubożenia zasobów ryb i ograniczają do minimum negatywne skutki dla środowiska. |

| Termin | Wyjaśnienie |
|---|---|
| Zrównoważony rozwój | Podejście do rozwoju uwzględniające długoterminowe cele nadrzędne, takie jak trwałość rezultatów, ochrona środowiska naturalnego i zasobów naturalnych oraz sprawiedliwość społeczna i gospodarcza. |
| Zróżnicowana strategia finansowania | Metoda pozyskiwania finansowania przez UE, która obejmuje szereg instrumentów oraz technik finansowania, przejrzystą komunikację z rynkami finansowymi oraz ustrukturyzowane relacje z bankami. |